

стати Всеземний український відкритий університет, інформаційна і навчальна база якого могла б охопити український спадок у багатьох країнах, об'єднати розрізнені у минулому дії української діаспори навколо дійсно великої і важливої для майбутнього справи.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

А. Розкішний

*Донецький
Державний університет*

Вища школа України перебуває на стадії перебудови. Цей процес зумовлений багатьма факторами: реформуванням економіки, що вимагає підготовки якісно нових спеціалістів, зміною в акцентах стосовно певних професій, що привело до підвищення престижу одних і зниження - інших, змінами в кадровому потенціалі вузів, що виявилось у втраті частини кваліфікованих викладачів, і, нарешті, змінами самого студентського середовища: його можливостей, поглядів, прагнень.

Що є характерним для сучасного стану вищої школи України - з'ясуванню цієї проблеми було присвячено соціологічне дослідження, проведене творчою групою кафедри політології Донецького державного університету наприкінці 1995 року. Охоплено в 12 вузах 209 респондентів, з яких 17 ректорів і проректорів, 50 деканів та заступників деканів, 74 завідувачів кафедр, 68 викладачів. Такий представницький склад опитаних дає підстави для висновку про високу компетентність суджень і репрезентативність результатів досліджень.

Даючи загальну оцінку системі вищої освіти в Україні, працівники вузів впевнені, що навіть зараз в своєму кризовому стані вона має певні сильні сторони порівняно з кращими світовими стандартами. Протилежна думка, яка ставить значно гірший діагноз вищій школі, особливо розповсюдження не має (12% проти 73%).

Основними сильними сторонами нашої школи, на думку опитаних, є п'ять: 1) системність освіти, організація всього навчаль-

ного процесу, широта програми (16%); 2) добра фундаментальна підготовка фахівців, особливо в галузях точних (природничих) наук (15%); 3) різносторонність, широта, універсальність, добра теоретична підготовка в стінах вузу (15%); 4) доступність, безплатність, соціальна справедливість системи вищої освіти (12%); 5) достатньо високий інтелектуальний потенціал професорсько-викладацького складу (9%).

Критичні думки щодо основних слабкостей вищої освіти в Україні набагато різноманітніші. Згрупувавши найпоширеніші, можна подати їх у такій послідовності: 1) слабка матеріально-технічна база вузів, низький рівень технічного забезпечення, відсутність нормального фінансування (43%); 2) відсутність уваги уряду і суспільства до освіти, зменшення авторитету освіти і фахівця, знань (10%); 3) застарілість методів організації навчального процесу і викладання (стандартизація, догматизація, дотягування до диплома, слабкість практичних навиків і т.д.); 4) нестача наукової, методичної, фахової літератури, підручників, інформаційний голод, відсутність або слабкість зв'язків з іншими вузами, в першу чергу закордонними (9%); 5) кадрові проблеми - зменшення престижу професії викладача, старіння, відплив за кордон, перевантаженість, корумпованість, моральний розклад (9%); 6) низький рівень оплати праці в вузах, несвоєчасність виплати, невирішеність соціальних проблем (9%); 7) незацікавленість студентів у навчанні, знижена вимогливість до знань, занепад дисципліни (4%); 8) спроби механічно перенести на вітчизняний ґрунт зарубіжний досвід (3%); 9) національна ідеологізація вищої школи, українізація (3%).

Для виходу з кризи, усунення дефектів і виведення нашої системи вищої освіти на світовий рівень необхідно здійснити широкий комплекс заходів тактичного і стратегічного плану.

Заходами, які слід вжити негайно або в найближчій перспективі для припинення розвалу вищої освіти, можуть бути такі: 1) покращення фінансування вищої школи, технічного забезпечення вузів; 2) переорієнтація навчальних програм відповідно до вимог ринку, введення нових технологій навчання, деуніфікація, індивідуалізація навчання, опора на самостійну роботу; 3) забезпечення демократизації управління; 4) підвищення зацікавленості студентів в доброму навчанні; 5) перепідготовка кадрів, щорічна атестація

викладачів, зменшення навчального навантаження; 6) забезпечення вузів науковою, спеціальною, методичною літературою.

В стратегічному плані доцільно, на думку опитаних, зосередити зусилля в таких напрямках: 1) розвиток матеріально-технічної та інформаційної бази, забезпечення фінансування на базі нових принципів; 2) оновлення програм і навчальних планів, вдосконалення співвідношення фундаментального і спеціального, соціально-гуманітарного і предметно-фахового циклів; 3) об'єднання вищої школи з Академією Наук; 4) забезпечення тісної взаємодії з вузами інших країн; 5) перехід на платне навчання при правильному поєднанні з безплатним; 6) реформування системи приймання до вузів.

СТУПЕНІ ТА КВАЛІФІКАЦІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ РІЗНИХ КРАЇН СВІТУ

В. Чобіток, В. Шеховцов

*Київ, Національний технічний
університет України
"Київський політехнічний інститут"*

У системах вищої освіти, які склалися в різних країнах, рівень готовності до різних видів діяльності визначається кваліфікацією чи ступенем, що присвоюється.

Програми 2-річних коледжів США надають можливість отримати ступінь асоціанта, 4-х річних - бакалавра, 1-2-річні післябакалаврські програми інститутів та університетів - магістрів, а 3-річні післябакалаврські програми університетів - доктора. За своїм характером ці ступені можуть бути академічними (асоціант наук, бакалавр наук), розрахованими на підготовку до продовження освіти; професійними (асоціант мистецтв, бакалавр мистецтв) та науковими (доктор). Після захисту дипломних проектів особам, які мають ступінь бакалавра наук, інженерними товариствами присвоюється кваліфікація зареєстрований інженер, а вузами - дипломований інженер.

Практично така ж система надання ступенів і кваліфікацій існує в Великобританії, де для інженерної діяльності за чотири